

اگرچه نیت خوبی است زیستن ...
اما خوشا که دست به تصمیم بهتری بزنیم!

 www.konkursara.com

 ۰۲۱۵۵۷۵۶۵۰۰

دانلود بهترین جزوات در

کنکورسرا

کنکورسرا

مرجع تخصصی قبولی آزمون فرهنگیان و آزمون استخدامی آموزش و پرورش

اهداف درس

- هدف کلی درس:
- بررسی و تحلیل مهمترین رویدادها و موقعیت سیاسی و نظامی تاریخ ایران را ورود آریایی‌ها تا پایان حکومت هخامنشیان با استفاده از شواهد و مدارک معتبر تاریخی و باستان‌شناسی
- اهداف جزئی:
- شناخت اقوام آریایی
- فهم چگونگی تاسیس سلسله ماد.
- شناخت تاریخ سیاسی ماد.
- فهم چگونگی تشکیل سلسله هخامنشی.
- شناخت چهره واقعی کورش بر اساس منابع تاریخی.
- فهم عملکرد و اقدامات داریوش هخامنشی.
- فهم دلایل سقوط هخامنشی.

منابع مطالعاتی پیشنهادی:

- ۱- آدله، فیلیپ، جی، تمدن عالم، جلد ۱، ترجمه حسین آریا، تهران، امیرکبیر، ۱۳۹۳
- ۲- فدای ریچارد نلسون، میراث باستانی ایران، ترجمه مسعود رجب‌نیا، تهران، علمی و فرهنگی، ۱۳۹۲
- ۳- هرودوت، تاریخ، ترجمه مرتضی ثاقب‌فر، تهران، اساطیر، ۱۳۸۹

۴- هینتس، والتر، داریوش و ایرانیان، تاریخ فرهنگ و تمدن هخامنشیان، ترجمه پرویز رجبی، تهران، ماهی، ۱۳۸۷

۵- بهزادی، رقیه، آریاها و ناآریاها، تهران، ظهوری، ۱۳۸۳

۶- یعقوبی، علی، اقرار، پادشاهی ماد، ترجمه کامبیز میربهاء، تهران، ققنوس، ۱۳۸۸

۷- بریان، پیر، امپراطوری هخامنشی، ترجمه ناهید فروغان، فرزان‌روز، ۱۳۸۱

چکیده نکات مهم درس

اقوام آریایی از مهاجرت تا تشکیل حکومت در ایران

وجه تسمیه واژه ایران:

از واژه «آریایی» گرفته شده به معنای سرزمین آریاییان است.

واژه آریایی به معنای شریف و آزاده است.

در نتیجه: واژه ایران به معنای سرزمین مردمان شریف و آزاده است.

گروهی از اقوام هند و اروپایی بودند که از زمان‌های کهن در فلات ایران و شبه قاره هند مستقر شدند. ← آریاییان:

- سکونتگاه اولیه آریایی‌ها به نظر برخی از مورخان در علفزارهای واقع در شمال شرق فلات ایران و جنوب روسیه در حوالی دریاچه آرال

- ورود آریایی‌ها به فلات ایران ۱۵۰۰ ق.م

سه گروه آریایی مستقر در فلات ایران: مادی‌ها و پارسی‌ها در شرق فلات ایران مستقر شدند.

ماد نخستین حکومت آریایی ایران

- قبایل ماد در بخش وسیعی از مناطق غربی و مرکزی ایران در کنار بومیان استقرار یافتند.

- در قرن ۹ ق.م در سالنامه‌های آشوری به مادی‌ها اشاره شده است.

- دلایل هجوم آشور به سرزمین‌های همسایه از جمله نواحی غربی ایران، بدست آوردن فلزات، سنگ‌های قیمتی و غنایم دیگر بود.

- یورش‌ها و غارت‌گری‌ها پیاپی آشوریان زمینه اتحاد قبایل پراکنده ماد و تأسیس حکومت ماد شد.

- بزرگان قبایل مادی یکی از بزرگان بنام دهیوک را به پادشاهی برگزیدند.

- اقدام مهم دهیوک شهر هگمتانه یا اکباتان (همدان امروزی) را بنا کرد و آن را مرکز حکومت خود قرار داد.

اوج قدرت حکومت ما در زمان فرمانروایی **هَوُوخَشْتَر**، سومین پادشاه مادی بود.

اقدامات هوخشتر: تشکیل سپاه منظم و کارآمد از قبایل مختلف ماد و پارس اتحاد با حکومت بابل علیه آشور
پیامد اقدامات هوخشتر: حاکمیت آشوریان را پایان داد. قلمرو ماد به شمال بین‌النهرین و بخش‌هایی از آسیای صغیر گسترش یافت.

عوامل سقوط حکومت ماد: عدم لیاقت و درایت آستیاک

دوران طولانی آستیاک صرف خوشگذرانی و گردآوری ثروت گذشت

همدست شدن بزرگان ماد با کوروش هخامنشی بر علیه آستیاک

سلسله هخامنشیان بزرگترین حکومت عصر باستان

- هخامنش رئیس قبیله پاسارگاد بود که این قبیله از قبایل مهم قوم پارسی همزمان با قدرت یافتن مادی‌ها در قسمت‌های جنوب فلات ایران در استان فارس کنونی مستقر بودند.

- در زمان حکومت ماد شاخه‌ای از خاندان هخامنشی در فارس به مرکزیت شهر انشان (انزان) حکومت محلی تشکیل داد.

- کوروش از نوادگان هخامنش قبیله‌های پارسی ناراضی از سلطه مادها را متحد کرد و با جلب حمایت بزرگان مادی آستیاک را از میان برداشت و پادشاهی را بنیان نهاد.

فتوحات کوروش

۱- لشکرکشی به آسیای صغیر و شکست حکومت لیدی و دولت-شهرهای آنجا و تصرف شهر ساری پایتخت لیدی و تمامی

آسیای صغیر که پیامد این فتح دستیابی هخامنشیان به ثروت هنگفت و همسایه با دولت شهرهای یونانی

۲- کشورگشایی کوروش در مناطق شرقی فلات ایران

۳- فتح مسالمت‌آمیز بابل در سال ۵۳۹ ق.م

اهمیت فتح بابل برای هخامنشیان

* بابل از بزرگترین شهرهای آن روزگار به شمار می‌رفت

* مردمان و اقوامی با خاستگاه اجتماعی و فرهنگی گوناگون در آنجا می‌زیستند.

* داشتن بناها و پرستشگاه‌های باشکوه، مراکز اقتصادی ثروتمند، نهادهای سیاسی و اداری متعدد

* در اختیار داشتن راه‌های ارتباطی با سرزمین‌های دور و نزدیک

منشور کوروش: ماجرای فتح صلح‌آمیز بابل بر لوحی استوانه‌ای از گل رس به زبان بابلی نوشته شد. این لوح در موزه بریتانیا در لندن نگهداری می‌شود.

منشور نماد فرهنگ انسانی و مداراجویانه ایرانیان است.

پیامد تسخیر بابل، تمامی بین‌النهرین، همچنین سرزمین‌های سوریه، فلسطین تحت فرمان هخامنشیان در آمدند.

رفتار سیاسی کوروش

دارای شخصیتی انسانی بود که مورد تحسین و تکریم قرار گرفت.

با پرهیز از قتل و غارت و کشتار شکل جدیدی از رفتار مداراجویانه و انسانی در فرمانروایی به جهانیان معرفی کرد.

پادشاهی کمبوجیه: مصر به تصرف هخامنشیان درآمد با فتح مصر، قلمرو هخامنشیان به قاره آفریقا گسترش یافت.

- تثبیت شاهنشاهی هخامنشیان: داریوش یکم

اقدامات داریوش یکم:

گماته مغ و دیگر شورشیان و مدعیان قدرت را سرکوب کرد و آرامش و امنیت را برقرار کرد.

به شرق قلمرو هخامنشی حمله کرد و قسمت‌هایی از غرب و شمال غربی هند را به قلمرو خود افزود.

به منظور دفع حملات قبایل صحراگرد سکایی به شمال دریای سیاه و جنوب روسیه کنونی لشکرکشی کرد.

ایجاد تشکیلات نوین اداری، نظامی و اقتصادی انجام داد.

تأسیس سپاه جاویدان، احداث جاده شاهی، برپایی کاخ‌ها و بناهای مجلل در شوش و تخت جمشید

پیامد این اقدامات اصول و شوه‌ای از کشورداری را بنیان نهان و زمینه رونق اقتصادی و شکوفایی تمدنی ایران را فراهم آورد.

رقابت و درگیری یونان با ایران

* یونان در غرب قلمرو هخامنشی قرار داشت. دلایل درگیری با یونان

دولت - شهرهای یونانی، مخصوصاً آتن از تسلط ایران بر آسیای صغیر و سواحل شرقی دریای اژه ناخشنود بودند.

زمینه و عامل درگیری ماراتن:

شورش شهر میلئوس آسیای صغیر به تحریک آتنی‌ها و آتش زدن شهر سارد توسط شورشیان جنگ ماراتن: داریوش جهت تنبیه آتنی‌ها نخست دریای اژه را تصرف کرد و سپس وارد خاک یونان شد و در ماراتن موضع گرفت. یورش ناگهانی آتنی‌ها کاری از تیراندازان پارسی بر نیامد که در نتیجه سپاه ایران عقب‌نشینی کرد.

اقدامات سیاسی خشایارشا

✓ فرونشاندن شورش‌های مصر و بابل

✓ لشکرکشی به یونان و تصرف آتن و عدم توفیق در نبرد دریایی در تنگه سالامین

پیامد حملات ایران به یونان

اگرچه موفقیت نظامی چندانی نداشت، اما دولت شهرهای یونانی تا زمان تسلط مقدونیان حکومت ایران بزرگترین قدرت جهانی می‌پنداشتند و احترام می‌کردند.

هخامنشیان نقش فعالی در روابط دولت-شهرهای یونانی به خصوص در جنگ‌های پلوپونزی داشتند.

انحطاط و فروپاشی هخامنشیان

- از زمان اردشیر دوم دچار تفرقه درونی شد، شورش برادرش کوروش کوچک و جنگ میان دو برادر

- خوش‌گذرانی و راحت‌طلبی آخرین پادشاهان هخامنشی

- خارج شدن مصر از سیطره فرمانروایی هخامنشیان در دوره اردشیر سوم و قتل عام خاندان سلطنتی توسط این پادشاه

- عدم تدبیر و درایت شاهی داریوش سوم

- عوامل خارجی حمله اسکندر با سپاهی قومی، آموزش دیده به همراه با قتل و غارت بود.

نکته: اسکندر در سه نبرد (گرانیکوس، ایسوس، گوگمل) سپاه هخامنشی را شکست داد.

آریوبرزن سردار ایرانی در دفاع از کشور و جلوگیری از رسیدن سپاهیان مقدونی به شوش و تخت جمشید دلاوری‌هایی از خود دارد

شوش تسخیر، تخت جمشید به آتش کشیده می‌شود و داریوش سوم در دامغان به قتل می‌رسد.

میراث هخامنشی در یک نگاه کلی:

در آیین‌های کشورداری و فنون سیاست - شیوه‌های عمرانی، اقتصادی و تجاری - ساخت بناهای با شکوه، ابداع هنرهای جهانی، مداراجویی فرهنگی و دینی در تاریخ ایران و جهان

ورود آریاییان به فلات ایران شاهد شکل‌گیری سرزمین ایران و تشکیل حکومت‌های بزرگ عهد باستان هستیم. دولت ماد حاکمیت آشوریان را به پایان می‌رساند و کشور را یکپارچه می‌نماید و قلمرو خود را به شمال بین‌النهر و بخش‌هایی از آسیا گسترش می‌دهد. در ادامه شاهد تأسیس نخستین حکومت بزرگ جهانی یعنی حکومت هخامنشیان هستیم، هخامنشیان با داشتن پادشاهان مقتدر چون کوروش و داریوش اول رفتار جدید در سیاست و تشکیلات نوینی در سیستم اداری و اقتصادی به جهانیان متمدن و شناخته شده آن روزگار تبدیل شدند.

پرسش‌ها یا فعالیت‌های مکمل برای درک بهتر مطالب مطرح شده در درس

- ۱- واژه ایران به چه معنی است؟ توضیح دهید.
- ۲- آریاییان چه اقوامی بودند، سکونتگاه اولیه آنها کجا بود؟
- ۳- سه گروه مهم آریاییان که وارد فلات ایران شدند را نام ببرید.
- ۴- دلایل هجوم آشور به سرزمین‌های همسایه، از جمله نواحی غربی ایران چه بود؟
- ۵- چه عاملی زمینه‌ساز اتحاد قبایل پراکنده مادی و تأسیس حکومت مادی شد؟
- ۶- مهمترین اقدام دهیوک چه بود؟
- ۷- حکومت ماد به چه دلایلی و تحت چه اقداماتی در زمان فرمانروایی هووخشتره به اوج قدرت رسید؟
- ۸- عوامل سقوط حکومت ماد را ذکر کنید.
- ۹- نتایج لشکرکشی کوروش به آسیای صغیر چه بود؟
- ۱۰- اهمیت فتح بابل برای حکومت تازه تأسیس هخامنشی را شرح دهید.
- ۱۱- جزئیات منشور کوروش و اهمیت آن برای محققان را شرح دهید.
- ۱۲- چرا شخصیت انسانی کوروش همواره مورد تحسین و تکریم بوده است؟
- ۱۳- اقدام کمبوجیه و پیامد آن را بیان کنید.
- ۱۴- علت لشکرکشی داریوش اول به شرق و شمال دریای سیاه و جنوب روسیه کنونی چه بود؟
- ۱۵- چرا مورخان و پژوهشگران، اهمیت فوق‌العاده برای نقش و عملکرد داریوش بزرگ در تاریخ ایران، قائل هستند؟
- ۱۶- دلیل رقابت و درگیری یونان با ایران در دوره هخامنشیان را بنویسید.
- ۱۷- کدام عوامل موجب جنگ ماراتن شد؟
- ۱۸- چرا سپاه ایران در جنگ ماراتن عقب‌نشینی کرد؟
- ۱۹- عوامل انحطاط و فروپاشی هخامنشیان را بیان کنید.

۲۰- مهمترین حوادث دوران اردشیر سوم را ذکر کنید.

۲۱- نبرد دریایی خشایارشا با یونانیان چه نام داشت، نتیجه آن نبرد چه شد؟

۲۲- سه نبردی که اسکندر مقدونی، سپاه هخامنشی را شکست داد نام ببرید.

۲۳- سردار شجاع ایرانی که در مقابل سپاهیان مقدونی و یونانی دلاوری و رشادت نشان داد چه نام داشت؟

۲۴- به سه مورد از میراث و یادگارهای تمدنی و فرهنگی هخامنشیان اشاره کنید.

۲۵- ایران در دوران حکومت هخامنشیان به لحاظ قدرت سیاسی و نظامی چه جایگاهی در جهان آن روز داشت؟

۲۶- دانش‌آموزان عزیز فعالیت در بررسی شواهد و مدارک ص ۸۴ احساس و درک خود را بنویسید.